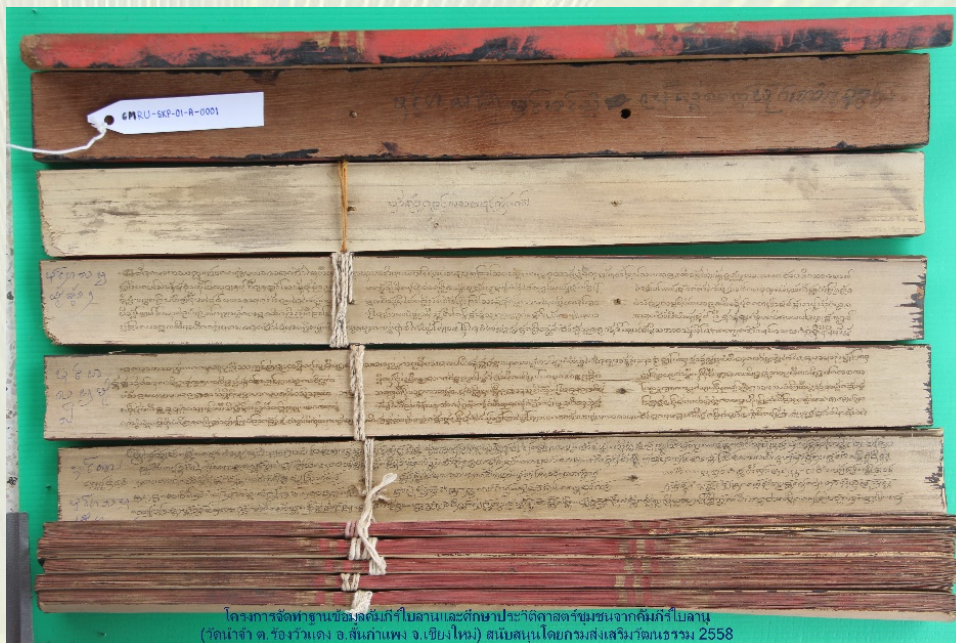

พัฒนาการด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใบลานของกลุ่มจักสานใบลาน บ้านทับลาน

ใบลานเป็นใบพืชที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการนำมาใช้ประโยชน์ในหลากหลายด้าน จึงทำให้ผลิตภัณฑ์จากใบลานมีรูปแบบที่หลากหลาย โดยในอดีตนิยมใช้ในการจดบันทึกทำคัมภีร์หรือหนังสือและใช้สร้างเครื่องใช้ อุปกรณ์ ต่างๆ ในครัวเรือน ต่อมาได้มีการรวมกลุ่มของคนชุมชนและเข้าสู่อการผลิตในเชิงพาณิชย์เพื่อหารายได้เสริมให้กับชุมชน จนนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีการส่งออกสู่ต่างประเทศ โดยในปัจจุบันสามารถจัดแบ่งพัฒนาการของรูปแบบผลิตภัณฑ์ใบลานจากการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบ รูปทรง วิธีการขึ้นรูป และการตกแต่งที่เกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของผลิตภัณฑ์ใบลานที่มีความเด่นชัดเป็น ๔ ช่วงใหญ่ๆ ดังนี้

ช่วงที่ ๑ รูปแบบผลิตภัณฑ์ใบลานระยะเริ่มต้น

เป็นช่วงเริ่มต้นในการนำใบลานมาใช้งานและสร้างผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งมีความเรียบง่าย และเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับรูปแบบวิถีชีวิตในอดีต ตัวอย่างเช่น คัมภีร์หรือหนังสือใบลาน, , สมุก (หมวก) หรือ กระเป๋าใส่ของที่ทำจากใบลาน, ก่องข้าว, พัด, คันกลดพระจุฑาครุฑ, วัสดุก่อสร้าง และอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งในกลุ่มจักสานใบลาน บ้านทับลานนั้นยังมิได้รวมกลุ่มเพื่อผลิตในเชิงพาณิชย์

โครงการจัดการฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานและศึกษาประวัติศาสตร์แขนงจากคัมภีร์ใบลาน
(วัดนาจำ ต.ร่องวางแดง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่) สนับสนุนโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม 2558

ภาพที่ 1 คัมภีร์ใบลานหรือหนังสือใบลาน
ที่มา: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2558)

ภาพที่ 2 สุ่มก (หมวก) หรือ กระเป๋าใส่ของที่ทำจากไบอลาน
ที่มา: takraibaiphai, นามแฝง (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 3 ก่องข้าวไบอลาน
ที่มา: takraibaiphai, นามแฝง (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 4 พัดใบลาน
ที่มา: Shopee (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 5 วัสดุก่อสร้าง(หลังคา)ใบลาน
ที่มา: kounidetana (2560)

ช่วงที่ ๒ รูปแบบผลิตภัณฑ์โบราณระยะพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์

เป็นระยะที่เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์สู่ตลาดที่กว้างขึ้น ซึ่งผลิตภัณฑ์จะมีรูปแบบที่เป็นไปตามสมัยนิยมและเป็นไปตามความต้องการของตลาด เช่น หมวกทรงควาบอย หมวกสตรีปีกกว้าง กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าขนาดเล็ก(ใส่เหรียญ) กล่องใส่ทิชชู กล่องอเนกประสงค์ และ อื่นๆ

ภาพที่ 6 หมวกทรงควาบอย

ที่มา: ศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมหมู่บ้านลานทอง (2560)

ภาพที่ 7 หมวกสตรีปีกกว้าง

ที่มา: Hand of Siam (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 8 กระเป๋าใบลาน
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2562)

ภาพที่ 9 กระเป๋าถือสตรี
ที่มา: WaiiWork (2555)

ภาพที่ 10 กระเป๋าขนาดเล็กใส่เหรียญ
ที่มา: ปลาดาวดีไซน์ (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 11 กล่องใส่ทิชชูและกล่องอเนกประสงค์
ที่มา: ปลาดาวดีไซน์ (ม.ป.ป.)

ช่วงที่ ๓ รูปแบบผลิตภัณฑ์โบลานระยะยกระดับรูปแบบและวิธีการ

เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และวิธีการขึ้นรูปมากที่สุด โดยกลุ่มผู้ผลิตได้รับการสนับสนุนความรู้และพัฒนาทักษะใหม่ๆจากการส่งเสริมของภาครัฐและหน่วยงานภายนอก ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทำให้ผู้ผลิตเกิดการเรียนรู้ได้กว้างมากขึ้นซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ รูปแบบและวิธีการที่มีการยกระดับอย่างชัดเจน เช่น วิธีการขึ้นรูปซึ่งจากเดิมใช้วิธีการสาน พัฒนามาเป็นการผูกลาย การย้อมสีโบลาน การพัฒนาเทคนิคเฉพาะซึ่งทำให้รูปแบบผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างจากรูปแบบเดิม มีการนำวัสดุอื่น ๆ มาใช้ผสมผสาน ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์เกิดมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 12 กระเป๋าสตรีลายผูกนิลวรรณ
ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2562)

ภาพที่ 13 หมวกคาวบอยลายผูก
ที่มา: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2562)

ภาพที่ 14 โคมไฟใบลาน

ที่มา: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2562)

ภาพที่ 15 รูปแบบกระเป๋าสตรีลายผสมผสาน

ที่มา: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2562)

ภาพที่ 16 กระเป๋าถือสตรีใบลานย้อมสีลวดลายसान
ที่มา: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2562)

ภาพที่ 17 กระเป๋าสะพายสตรีใบลานย้อมสีลวดลายसान
ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2559)

ช่วงที่ ๔ รูปแบบผลิตภัณฑ์โบลานระยะผสมผสาน

เป็นระยะที่ผลิตภัณฑ์มีการผสมผสานทั้งด้านเทคนิควิธีการและรูปแบบเพื่อให้เกิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีพัฒนาองรับกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน รูปทรงและลวดลายมีความเรียบง่ายมากขึ้น แต่จะเน้นการประดับตกแต่ง ตัวอย่างเช่นใช้วิธีการตกแต่งที่เรียกว่า เดคูพาจ (Decoupage) สร้างลวดลายการปัก และใช้วัสดุตกแต่ง อาทิเช่น พลาสติก หนังเทียม อัญมณีเทียม และอื่นๆ เพื่อนำมาผสมผสานให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายมากขึ้น

ภาพที่ 18 กระเป๋าโบลานตกแต่งลวดลายเทคนิค เดคูพาจ (Decoupage)
ที่มา: หัตถกรรมเยาวชนชนบ้านทับลาน (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 19 หมวกโบลานตกแต่งลวดลายเทคนิค เดคูพาจ (Decoupage)
ที่มา: หัตถกรรมเยาวชนชนบ้านทับลาน (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 20 กระเป๋าใบลานวัสดุและเทคนิคผสมผสาน
ที่มา: หัตถกรรมเยาชนบ้านทับลาน (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 21 กระเป๋าใบลานวัสดุและเทคนิคผสมผสาน
ที่มา: หัตถกรรมเยาชนบ้านทับลาน (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 22 กระเป๋าใบลานวัสดุและเทคนิคผสมผสาน
ที่มา: หัตถกรรมเยาวชนชนบ้านทับลาน (ม.ป.ป.)

ภาพที่ 23 กระเป๋าใบลานวัสดุและเทคนิคผสมผสาน
ที่มา: หัตถกรรมเยาวชนชนบ้านทับลาน (ม.ป.ป.)

ขอขอบพระคุณ กลุ่มจักสานใบลาน บ้านทับลาน จังหวัดปราจีนบุรี
ผู้จัดทำ ฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.พระนคร
จัดทำข้อมูล วันที่ 21 เมษายน 2563

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน. 2559. **จักสานใบลานทอง**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก Thailand presents:

<http://www.thailandpresents.com/product>, 17 เมษายน 2563.

กรมการพัฒนาชุมชน. ม.ป.ป. **กระเป๋าผูกนิลวรรณ**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก Otop today:

http://www.otoptoday.com/newweb/view_product.php?product_id=6153, 17 เมษายน 2563.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2562. **กระเป๋าใบลาน สินค้าโอท็อปจากกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานใบลานบ้าน**

ทับลาน ปราจีนบุรี. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก amazing thailand: <https://thai.tourismthailand.org/Articles>, 15 เมษายน 2563.

ปลาดาวดีไซน์. ม.ป.ป. **กระเป๋าใส่เศษสตางค์พวงกุญแจ**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก pladaodesign:

<http://www.pladaodesign.com/product/916>, 15 เมษายน 2563.

ศูนย์ใบลานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2558. **ฐานข้อมูลเอกสารโบราณ**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้

จาก ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พิเศษ และเอกสารอักษรตระกูลไท: http://www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database/bailan_dbview.php?start=175, 12 เมษายน 2563.

ศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมหมู่บ้านลานทอง. 2560. **หมวกควาบอย**. เข้าถึงได้จาก [ออนไลน์] Laantong

handicrafts: <https://laantong.wordpress.com>, 11 เมษายน 2563.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2562. **ผลิตภัณฑ์จักรสานใบลานบ้านทับลาน**. [ออนไลน์]

เข้าถึงได้จาก SME provincial champions 2019: <https://www.provincialchamp.com/2019/shop/62070>, 19 เมษายน 2563.

หัตถกรรมเยาวชนบ้านทับลาน. ม.ป.ป. **ผลิตภัณฑ์ใบลานบ้านทับลาน**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

Facebook: <https://www.facebook.com/pg/>, 19 เมษายน 2563.

Hand of Siam. ม.ป.ป. **หมวกสานใบลานสี่ธรรมชาติ**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก Hand of Siam:

<http://www.handofsiam.com/category/26>, 20 เมษายน 2563.

kounidetana. 2560. **หลังคา**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก pixabay:<https://pixabay.com/th/photos/%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%B2>, 20

เมษายน 2563.

Shopee. ม.ป.ป. **พัดใบลาน สินค้าพื้นเมือง**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก Shopee: <https://shopee.co.th/E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B9%83%E0%B8%9A%E0%B8%A5>, 19 เมษายน 2563.

Takraibaiphai, นามแฝง. ม.ป.ป. **อุทยานใบลาน**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก ใบลาน: <https://sites.google.com/site/takraibaiphai/bi-lan/xuthyan-bi-lan>, 17 เมษายน 2563.

WaiiWork. 2555. **กระเป๋าสานใบลาน**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก www. WaiiWork.com: <http://www.carbonbrushthailand.com/shop/waiiwork/>, 17 เมษายน 2563.